

Regulamin wycieczek szkolnych

**Szkoły Podstawowej
im. Komisji Edukacji Narodowej
w Strzelewie**

**Strzelewo 1
86-014 Sicienko**

§ 1 Postanowienia ogólne

1. Przez organizację wycieczki rozumie się czynności prowadzące do wspólnego z nauczycielami wyjazdu dzieci – zarówno te podjęte w porozumieniu i w oparciu o propozycje wybranego biura turystycznego, jak i te podjęte przez nauczyciela w porozumieniu z rodzicami (opiekunami prawnymi), który będzie kierownikiem wycieczki.
2. Niniejszy regulamin obejmuje wyjazdy na:
 - a) wycieczki w miejscu zamieszkania – tj. wycieczki przedmiotowe inicjowane i realizowane przez nauczycieli w celu uzupełnienia programu nauczania lub programu wychowawczego w ramach danych zajęć edukacyjnych;
 - b) wycieczki turystyczno – krajoznawcze, w których udział uczestnika nie wymaga od niego przygotowania kondycyjnego i specjalistycznego wyposażenia.
3. Dla uczniów klas 0 – IV przewidziane jest uczestnictwo w wycieczkach jednodniowych na terenie najbliższej okolicy województwa kujawsko – pomorskiego bądź najbliższego regionu geograficznego, chyba że dyrektor szkoły wyrazi zgodę na inną formę organizacji wyjazdu uczestników w/w klas.
4. Dla uczniów klas V przewidziana jest możliwość uczestnictwa w wycieczkach przedmiotowych i krajoznawczo – turystycznych nie dłuższych niż 2 dni na terenie całego kraju, chyba że dyrektor szkoły wyrazi zgodę na inną formę organizacji wyjazdu uczniów w/w klas.
5. Dla uczniów klas VI przewidziana jest możliwość uczestnictwa w wycieczkach przedmiotowych i krajoznawczo – turystycznych dłuższych niż 2 dni na terenie całego kraju, chyba że dyrektor szkoły wyrazi zgodę na inną formę organizacji wyjazdu w/w uczniów.
6. W wycieczkach nie może brać udziału uczniów, w stosunku do którego istnieją przeciwwskazania lekarskie, o których wiadomo wychowawcy klasy.
7. Uczestnik wycieczki musi być objęty ubezpieczeniem od następstw nieszczęśliwych wypadków.
8. Dokumentacja wycieczki innej niż przedmiotowa, która zazwyczaj odbywa się w ramach zajęć lekcyjnych, zawiera:
 - a) kartę wycieczki oraz jej harmonogram, który może być stworzony w oparciu o propozycję wybranego biura turystycznego – załącznik nr 1 i 2, z tym, że harmonogram wycieczki powinien zawierać klauzulę możliwości zmiany programu z e względu na aktualny stan pogody;
 - b) listę uczestników – załącznik nr 3;
 - c) pisemną zgodę rodziców (opiekunów prawnych) na uczestnictwo dziecka w wycieczce wraz z krótką adnotacją o stanie zdrowia dziecka – załącznik nr 4 i potwierdzenie wpłaty koniecznej sumy na konto szkoły;

- d) regulamin zachowania się uczniów podczas wycieczki, którego znajomość uczeń i jego rodzic (opiekun prawny) potwierdza własnym podpisem, w przypadku klas I – III konieczny jest tylko podpis rodzica;
 - e) dowód ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków wszystkich uczniów będących uczestnikami wycieczki, tj. numer polisy na karcie wycieczki;
 - f) plan finansowy wycieczki, przewidujący koszty realizacji jej programu oraz rozliczenie finansowe wycieczki po jej zakończeniu;
 - g) dwa puste formularze karty wypadku uczestnika wycieczki.
9. W przypadku wycieczek przedmiotowych, realizowanych w ramach zajęć lekcyjnych dokumentację wycieczki stanowi:
- a) karta wycieczki oraz jej harmonogram – załącznik nr 5;
 - b) lista uczestników – załącznik nr 3;
 - c) regulamin zachowania się uczniów podczas wycieczki, którego znajomość uczeń potwierdza własnym podpisem. W przypadku uczniów klas 0 – III znajomość regulaminu wycieczek przedmiotowych potwierdza podpisem rodzic (opiekun prawny) na jednym z pierwszych zebrań rodziców organizowanych na początku roku szkolnego;
 - d) jeden pusty formularz karty wypadku uczestnika wycieczki.
10. Dokumentacja wycieczki powinna być zatwierdzona nie później niż trzy dni przed terminem jej rozpoczęcia.
11. Wycieczka rozpoczyna się i kończy na dziedzińcu przed szkołą. Jeśli rodzic (opiekun prawny) uczestnika wycieczki chce, żeby dziecko zakończyło swój udział w wycieczce w innym miejscu lub o innym czasie niż pozostali uczestnicy, zobowiązany jest do złożenia pisemnej deklaracji na ten temat na ręce kierownika wycieczki – załącznik nr 6.
12. Jeśli wycieczka planowo kończy się po godzinie 21. 00, rodzic (opiekun prawny) zobowiązany jest do osobistego odebrania dziecka z wycieczki.
13. W przypadku wycieczek, gdzie podstawowym środkiem lokomocji jest pociąg, dyrektor szkoły w porozumieniu z kierownikiem wycieczki i rodzicami (opiekunami prawnymi) uczestników może ustalić, że miejscem rozpoczęcia i zakończenia wycieczki jest wyznaczony punkt na dworcu kolejowym, jednakże tylko w przypadku odjazdu lub przyjazdu pociągu po godzinie 21.00 – porozumienie w tej sprawie musi być jednak potwierdzone odpowiednimi pisemnymi deklaracjami rodziców (opiekunów prawnych) – załącznik nr 7 – oraz notatką służbową, sporządzoną przez dyrektora szkoły.
14. Niemożliwe jest prowadzenie wycieczki podczas burzy, śnieżycy i gołoledzi.

§ 2 Obowiązki dyrektora szkoły

1. Dyrektor szkoły zatwierdza dokumentację wycieczki najpóźniej na trzy dni przed terminem rozpoczęcia.
2. Dyrektor szkoły monitoruje organizowanie wycieczki, tj. czynności wymienione w § 1 w punkcie 1.
3. Dyrektor szkoły wyraża zgodę na inną formę wyjazdu uczniów niż te wymienione w punktach 3, 4 i 5 § 1.
4. Dyrektor szkoły przyjmuje rozliczenie finansowe wycieczki w terminie nie przekraczającym dwóch tygodni po jej zakończeniu.
5. Dyrektor szkoły współpracuje z rodzicami i kierownikiem wycieczki w przypadku wymienionym w punkcie 13 § 1.

§ 3 Kierownik wycieczki

1. Kierownikiem wycieczki może być tylko nauczyciel zatrudniony w Szkole Podstawowej im. KEN w Strzelewie.
2. Kierownik innej wycieczki innej niż przedmiotowa w związku z licznymi obowiązkami dotyczącymi organizacji, nie może opiekować się żadną grupą uczniów.
3. Kierownik wycieczki może być organizatorem wycieczki.
4. Jeśli kierownik wycieczki jest równocześnie organizatorem, to zapewnia jej uczestnikom transport, wyżywienie i noclegi.
5. Kierownik wycieczki innej niż przedmiotowa może zrezygnować z osobistego organizowania wycieczki (chodzi tu o czynności wynikające z harmonogramu wycieczki, a nie o czynności związane z przygotowaniem przed jej rozpoczęciem) i zwrócić się na piśmie o jej organizację do wybranego biura turystyczno – krajoznawczego.
6. Kierownik wycieczki wraz z opiekunami odpowiada za bezpieczeństwo uczniów podczas wycieczki. Opieka nad uczestnikami ma charakter ciągły.
7. Na kierowniku opiekunach wycieczki ciąży obowiązek odpowiedzialności za stworzenie warunków zapewniających bezpieczeństwo wszystkim uczestnikom oraz za sprawowanie ciągłego nadzoru nad przestrzeganiem przez uczestników zasad bezpieczeństwa.
8. Kierownik wycieczki w porozumieniu z opiekunami ma obowiązek odnotować w harmonogramie wycieczki wszelkie decyzje o odstępstwie od jej planowanego przebiegu z krótkim uzasadnieniem, mając głównie na względzie bezpieczeństwo uczestników. O podjętych decyzjach i ich uzasadnieniu kierownik powiadamia dyrektora szkoły i rodziców (opiekunów prawnych) uczestników po

powrocie z wycieczki, chyba że sytuacja wymaga ich natychmiastowego powiadomienia.

9. Kierownik wycieczki w porozumieniu z opiekunami ma obowiązek odnotowania w karcie wycieczki wszystkich zachowań uczestników, które stanowią naruszenie niniejszego regulaminu, z zaznaczeniem charakteru wykroczenia i czasu naruszenia regulaminu. O naruszeniach regulaminu kierownik powiadamia dyrektora szkoły i rodziców (opiekunów prawnych) uczestników po powrocie z wycieczki, chyba że sytuacja wymaga ich natychmiastowego powiadomienia.
10. Kierownik wycieczki sprawdza stan techniczny i wyposażenie miejsc noclegowych przed rozlokowaniem uczestników i zaraz po opuszczeniu przez nich miejsca noclegowego.
11. Kierownik wycieczki ma obowiązek zapoznania uczestników wycieczki z obowiązującymi regulaminami w czasie trwania wycieczki, np.: z regulaminem korzystania z wyciągu krzesełkowego, regulaminem bezpieczeństwa w jaskini, regulaminem bezpieczeństwa w zoo itp.
12. Na kierowniku wycieczki spoczywa obowiązek realizacji zadań wynikających z choroby lub wypadku uczestnika wycieczki, tj. zabezpieczenie opieki, sprowadzenie pomocy medycznej, udzielenie pierwszej pomocy, powiadomienie dyrektora szkoły i rodziców.
13. Do obowiązków kierownika wycieczki należy:
 - a) należyte przygotowanie wycieczki pod względem programowym i organizacyjnym, a także dokładne omówienie jej celów, trasy, zwiedzanych obiektów, planowanego harmonogramu i regulaminu zachowania uczestników wycieczki z samymi uczestnikami oraz ich rodzicami (opiekunami prawnymi);
 - b) przygotowanie i wypełnienie całej dokumentacji wycieczki i przedłożenie jej do zatwierdzenia nie później niż na trzy dni przed rozpoczęciem wycieczki innej niż przedmiotowa;
 - c) stworzenie planu finansowego wycieczki i programu wycieczki określającego jej cele i przebieg w porozumieniu z rodzicami (opiekunami prawnymi) uczestników oraz przedłożenie go do zatwierdzenia przez radę klasową rodziców i przez dyrektora szkoły;
 - d) stałe sprawdzenie stanu liczbowego uczestników wycieczki, a zwłaszcza przed wyruszeniem z każdego miejsca postoju, a także w czasie zwiedzania, przejazdu oraz po przybyciu do punktu docelowego w porozumieniu z opiekunami;
 - e) rozliczenie wycieczki w terminie dwóch tygodni od dnia jej zakończenia przed dyrektorem szkoły i rodzicami (opiekunami

- prawnymi) uczestników oraz podsumowanie realizacji celów wycieczki oraz zachowania uczestników w trakcie jej trwania;
- f) zapewnienie warunków do pełnej realizacji programu wycieczki i warunków do przestrzegania regulaminu oraz sprawowanie nadzoru w tym zakresie;
 - g) zapoznanie uczestników i ich rodziców (opiekunów prawnych) z zasadami bezpieczeństwa, tj. z niniejszym regulaminem, tak jak to przewiduje punkt 9 c § 1;
 - h) określenie zadań dla opiekuna wycieczki, które nie wynikają z niniejszego regulaminu;
 - i) nadzór nad zaopatrzeniem uczestników w niezbędny sprzęt, odpowiedni ubiór oraz apteczkę pierwszej pomocy;
 - j) organizacja transportu, wyżywienia i noclegów dla uczestników, chyba że organizatorem wycieczki jest wybrane biuro turystyczno-krajoznawcze, wówczas kierownik nadzoruje wypełnianie zobowiązań biura względem uczestników wycieczki;
 - k) dokonanie podziału zadań wśród uczestników, jeśli stanowi tak program wycieczki, określający jej cele i przebieg;
 - l) dysponowanie środkami finansowymi przeznaczonymi na organizację wycieczki;
 - m) podejmowanie decyzji, mających na celu głównie zapewnienie bezpieczeństwa uczestnikom, w trakcie trwania wycieczki.
14. W przypadku, kiedy organizatorem wycieczki jest biuro turystyczne, kierownik wycieczki może dodatkowo sprawdzić najważniejsze warunki techniczne autokaru:
- a) odpowiednia ilość wyjść awaryjnych (trzy, gdy w autokarze jest 22 miejsc siedzących, cztery gdy miejsc siedzących jest od 22 do 35, powyżej 35 miejsc siedzących wyjść awaryjnych powinno być sześć);
 - b) co najmniej dwie gaśnice;
 - c) dobrze wyposażona apteczka pierwszej pomocy;
 - d) ogumione koło zapasowe;
 - e) urządzenie do oświetlania wewnętrznego;
 - f) zasłony w bocznych oknach, jeśli w autokarze nie ma szyb przeciwsłonecznych.

§ 4 Opiekun wycieczki

1. Opiekunem wycieczki może być tylko nauczyciel Szkoły Podstawowe im. Komisji Edukacji Narodowej w Strzelewie, chyba że dyrektor szkoły wyznaczy na opiekuna inną osobę uprawnioną do sprawowania takiej funkcji, a osoba ta udowodni posiadanie takich uprawnień.
2. W przypadku wycieczek przedmiotowych na terenie Strzeliwa wymagany jest jeden opiekun na grupę trzydziestu uczniów, poza obecnością kierownika wycieczki.
3. W przypadku wycieczek przedmiotowych na terenie Strzeliwa nad grupą liczącą nie więcej niż piętnastu uczestników opiekę może sprawować tylko kierownik wycieczki.
4. W przypadku wycieczek innych niż przedmiotowa, jeden opiekun sprawuje opiekę nad grupą piętnastu uczestników.
5. W przypadku wycieczki na turystycznych szlakach górskich jeden opiekun przypada na grupę dziesięciu uczestników.
6. Przedstawiciel biura podróży towarzyszący wycieczce nie może sprawować opieki nad uczestnikami.
7. O zwiększeniu liczby opiekunów ponad przyjęte normy decydują rodzice (opiekunowie prawni) uczniów i dyrektor szkoły.
8. Do obowiązków opiekuna wycieczki należy:
 - a) sprawowanie opieki nad powierzoną mu grupą uczniów, a zwłaszcza notowanie naruszeń niniejszego regulaminu oraz stałe sprawdzenie stanu liczbowego grupy;
 - b) pełna współpraca z kierownikiem wycieczki, a zwłaszcza wspieranie go w podejmowaniu decyzji, dotyczących zachowania bezpieczeństwa uczestników wycieczki;
 - c) pełna współpraca z kierownikiem wycieczki w realizacji celów i programu wycieczki;
 - d) nadzór nad przestrzeganiem niniejszego regulaminu przez uczestników wycieczki, ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa;
 - e) nadzór nad wykonywaniem przez uczestników przydzielonych im zadań, jeśli tak przewiduje program wycieczki;
 - f) wykonywanie innych zadań przydzielonych przez kierownika wycieczki.

§ 5 Rodzice (opiekunowie prawni) uczestników wycieczki

1. Rodzice (opiekunowie prawni) uczestników wycieczki wraz z kierownikiem wycieczki omawiają jej cele, trasę, zwiedzane obiekty, planowany harmonogram i regulamin zachowania uczestników.
2. Rodzice (opiekunowie prawni) uczestników wycieczki własnoręcznym podpisem potwierdzają znajomość niniejszego regulaminu.
3. Rodzice (opiekunowie prawni) uczestników wycieczki biorą czynny udział w tworzeniu planu finansowego i programu wycieczki, Rada klasowa rodziców je zatwierdza.
4. Rodzic (opiekun prawny) uczestnika wycieczki zobowiązany jest uprzedzić kierownika wycieczki o ewentualnych reakcjach organizmu dziecka zaobserwowanych w warunkach zbliżonych do warunków wycieczki, t. o możliwych mdłościach, chorobie lokomocyjnej lub reakcjach alergicznych itp.
5. Kierownik wycieczki nie może podawać uczestnikowi wycieczki żadnych leków poza tymi, które zawiera apteczka pierwszej pomocy. Jeśli w trakcie trwania wycieczki dziecko powinno brać leki to rodzic (opiekun prawny) musi powiadomić o tym kierownika wycieczki na piśmie i na niego scedować obowiązek nadzorowania przyjmowania lekarstwa przez dziecko.
6. Jeśli rodzic (opiekun prawny) uczestnika wycieczki chce żeby dziecko zakończyło swój udział w wycieczce innym miejscu lub o innym czasie niż pozostali uczestnicy, zobowiązany jest do złożenia pisemnej deklaracji na ten temat na ręce kierownika wycieczki.
7. Jeśli wycieczka planowo kończy się po godzinie 21.00 rodzic (opiekun prawny) zobowiązany jest do osobistego odebrania dziecka z wycieczki.
8. Rodzice (opiekunowie prawni) uczestnika wycieczki dbają, aby dziecko wzięło ze sobą odpowiedni ubiór w rozsądnej ilości, obuwie na zmianę i podstawowe środki do zachowania higieny oraz odpowiedni rodzaj żywności.
9. Za wszelkie zniszczenia dokonane przez uczestnika wycieczki materialnie odpowiadają jego rodzice lub opiekunowie prawni.

§ 6 Uczestnicy wycieczki

I. Uczniowie klas I - III

1. Zbiórka:

- a) na określoną godzinę, podaną przez opiekuna, stawiamy się przed szkołą;
- b) opiekun sprawdza obecność;
- c) do autokaru można wejść tylko wtedy, gdy pozwoli opiekun;
- d) po wyjściu z autokaru nie rozchodzimy się, opiekun przeprowadza zbiórkę i wyjaśnia dalszy tok postępowania;
- e) wszystkie niejasności i pytania zgłaszamy opiekunom.

2. W autokarze:

- a) nie zmieniamy miejsc podczas jazdy, nie chodzimy po autokarze;
- b) zajęte miejsce obowiązuje podczas całej wycieczki;
- c) siedzimy twarzą do kierunku jazdy (**NIE**: bokiem, tyłem, na kolanach itp.);
- d) rozmawiamy cicho;
- e) nie spożywamy chipsów oraz gazowanych lub gorących napojów;
- f) podczas jazdy nie pijemy ze szklanych butelek, kubków;
- g) śmieci zbieramy do woreczków i wyrzucamy do kosza podczas postoju;
- h) osoby mające chorobę lokomocyjną odpowiednio wcześniej od rodziców dostają lekarstwo i zgłaszają ten fakt opiekunom;
- i) każda osoba ma przygotowany woreczek i chusteczki na wypadek złego samopoczucia;
- j) złe samopoczucie lub inne zdarzenia zagrażające zdrowiu i życiu natychmiast zgłaszamy opiekunom;
- k) nie wyśmiewamy, nie pokazujemy niecenzuralnych gestów, ani żadnych napisów osobom jadącym w innych pojazdach;
- l) zachowujemy się spokojnie, kulturalnie, nie stwarzamy sytuacji niebezpiecznych, nie wyrzucamy niczego przez okno;
- m) zauważone usterki zgłaszamy opiekunom.

3. W teatrze, kinie, muzeum itp.:

- a) przemieszczamy się zwartą grupą;
- b) samowolnie nie oddalamy się;
- c) zachowujemy się cicho z zachowaniem zasad bezpieczeństwa, nie biegamy, nie podstawiamy nóg, nie popychamy, itp.;
- d) potrzebę fizjologiczną zgłaszamy opiekunowi, który zezwala na skorzystanie z toalety;
- e) podczas spektaklu nie jemy i nie pijemy;
- f) nie dotykamy, nie zabieramy eksponatów;

- g) zauważone usterki zgłaszamy opiekunom;
- h) w razie zgubienia się nie odchodzimy miejsca, tylko czekamy na opiekuna, ewentualnie zgłaszamy się do opiekuna innej grupy, którego znamy.

4. Na ulicy:

- a) chodzimy zwartą grupą;
- b) nie zajmujemy całego chodnika;
- c) nie biegamy, nie kopiemy, nie popychamy;
- d) na przejściu dla pieszych czekamy na zezwolenie, aby przejść na drugą stronę ulicy;
- e) po przejściu przez jezdnię zatrzymujemy się w takiej odległości wskazanej przez opiekuna, aby cała grupa mogła znaleźć się na chodniku;
- f) w razie zgubienia się czekamy na opiekuna lub zgłaszamy ten fakt policjantowi lub strażnikowi miejskiemu, jeżeli są w pobliżu.

5. Inne:

- a) nie rozmawiamy z nieznanymi, nie bierzemy od nich żadnych napojów, słodyczy, innego jedzenia;
- b) zawsze zachowujemy się kulturalnie z zachowaniem zasad bezpieczeństwa;
- c) wszelkie wątpliwości, pytania zgłaszamy opiekunom.

II. Uczniowie klas IV-VI

1. Zbiórka:

- a) na określona godzinę podaną przez opiekuna należy się stawić przed szkołą;
- b) wszystkie wycieczki zaczynają się i kończą przed szkołą; uczeń może zwolnić się wcześniej tylko na pisemną prośbę rodziców;
- c) opiekun sprawdza obecność;
- d) do autokaru wchodzimy pojedynczo, po tym, jak opiekun wyrazi zgodę;
- e) po wyjściu z autokaru nie rozchodzimy się, ustawiamy się param, opiekun liczy grupę i wyjaśnia dalszy tok postępowania;
- f) wszystkie niejasności, pytania zgłaszamy opiekunowi.

2. W autokarze:

- a) nie wolno zmieniać miejsc podczas jazdy w autokarze;
- b) zajęte miejsca obowiązują podczas całej wycieczki;
- c) siedzimy twarzą do kierunku jazdy (**NIE**: bokiem, tyłem, na kolanach itp.);

- d) śmieci zbieramy do woreczków i wyrzucamy do kosza podczas postoju;
- e) rozmawiamy cicho;
- f) nie wolno spożywać chipsów oraz gazowanych napojów;
- g) podczas jazdy nie wolno pić gorących napojów oraz pić ze szklanych butelek, kubków;
- h) nie chodzimy po autokarze;
- i) osoby mające chorobę lokomocyjną odpowiednio wcześniej biorą lekarstwa i zgłaszają ten fakt opiekunowi, posiadają woreczki i chusteczki;
- j) każda osoba musi mieć przygotowany woreczek i chusteczki (ręcznik) na wypadek złego samopoczucia;
- k) złe samopoczucie lub inne zdarzenia zagrażające zdrowiu należy natychmiast zgłaszać opiekunom;
- l) nie wyrzucamy śmieci przez okno;
- m) nie wystawiamy głowy lub rąk przez okno;
- n) nie wyśmiewamy, nie pokazujemy żadnych obraźliwych gestów osobom jadącym w innych pojazdach;
- o) zachowujemy się spokojnie, kulturalnie i nie stwarzamy sytuacji niebezpiecznych;
- p) w czasie jazdy nie przeszkadzamy kolegom, np. uderzając w oparcie ich siedzenia;
- q) zauważone usterki zgłaszamy opiekunom;
- r) w czasie postoju nie wolno przechodzić na drugą stronę jezdni, należy poruszać się tylko w miejscu wyznaczonym przez opiekuna.

3. W środkach komunikacji miejskiej:

- a) na przystanku stoimy w zwartej grupie, parami (nie biegamy, nie popychamy kolegów);
- b) zachowujemy bezpieczną odległość od jezdni lub torów;
- c) gdy przyjedzie autobus lub tramwaj, nie ruszamy biegiem do drzwi, tylko po woli, na wyraźne polecenie opiekuna, wsiadamy wejściem przez niego wyznaczonym;
- d) w środku zachowujemy się kulturalnie, cicho, zawsze trzymamy się poręczy, nie stoimy blisko drzwi, ustępujemy miejsca osobom starszym;
- e) nie wystawiamy głowy lub rąk przez okno;
- f) nie zaczepiamy obcych osób;
- g) pamiętamy o skasowaniu biletu, bo w razie kontroli to my będziemy za to odpowiadać;
- h) wysiadamy spokojnie na przystanku wyznaczonym przez opiekuna; po wyjściu zaraz ustawiamy się w grupie, parami tak, aby opiekun mógł nas przeliczyć.

4. W teatrze, kinie, muzeum itp.:

- a) zachowujemy się cicho z zachowaniem zasad bezpieczeństwa;
- b) przemieszczamy się grupą;
- c) nie biegamy, nie popychamy kolegów;
- d) każde wyjście i przyście z toalety zgłaszamy opiekunowi;
- e) samowolnie nie oddalamy się;
- f) podczas spektaklu nie jemy, nie pijemy, nie rzucamy różnymi przedmiotami;
- g) nie dotykamy i nie zbieramy eksponatów;
- h) zauważone usterki zgłaszamy opiekunom;
- i) w razie zgubienia nie odchodzimy z miejsca, tylko czekamy na opiekuna, ewentualnie zgłaszamy się do opiekuna innej grupy.

5. Na ulicy:

- a) chodzimy zwartą grupą, parami, nie wyprzedzamy opiekuna;
- b) nie zajmujemy całego chodnika;
- c) nie biegamy, nie popychamy, nie kopiemy itp.;
- d) na przejściu przez jezdnię czekamy na zezwolenie; przez jezdnię zawsze przechodzi pierwszy opiekun, a grupa idzie za nim;
- e) po przejściu przez jezdnię zatrzymujemy się w takiej odległości, aby cała grupa mogła opuścić jezdnię i czekamy na opiekuna;
- f) w razie zgubienia się czekamy na opiekuna lub zgłaszamy ten fakt policjantowi lub strażnikowi miejskiemu, jeżeli są w pobliżu.

6. Inne:

- a) nie rozmawiamy z nieznajomymi;
- b) nie bierzemy napojów, słodyczy, jedzenia od osób nieznajomych;
- c) zachowujemy się kulturalnie, nie wyśmiewamy się z obcych osób, nie komentujemy ich zachowania, nie wytykamy nikogo palcami;
- d) wszelkie wątpliwości, pytania zgłaszamy opiekunowi;
- e) nie wolno samemu przechodzić przez ulicę;
- f) nie wolno kupować lub spożywać produktów zabronionych dla młodzieży, np. alkoholu, papierosów itp.

7. Wycieczka w góry:

- a) ekwipunek uczestnika wycieczki:
 - odpowiednie wygodne obuwie do turystyki górskiej (sportowe lub „traperki”, a nie sandały czy klapki);
 - nieprzemakalne okrycie wierzchnie;
 - nakrycie głowy;
 - koszulkę z krótkim rękawem oraz ciepłą bluzę (ubiór wielowarstwowy);
 - plecak;
 - niegazowany napój w plastikowej butelce;

- prowiant;
 - czekoladę
- b) zachowanie uczestnika wycieczki:
- będziemy stosować się do poleceń opiekuna;
 - nie będziemy wyprzedzać opiekuna idącego na czele grupy;
 - nie schodzimy z wyznaczonego szlaku;
 - nie oddalamy się od grupy;
 - nie biegamy;
 - nie popychamy kolegów, nie podstawiamy nikomu nogi itp.;
 - nie krzyczymy i nie zachowujemy się głośno.

8. Wycieczka nad wodę:

a) zachowanie uczestnika wycieczki:

- w okolicy zbiornika wodnego, w tym na pomoście przebywamy tylko z opiekunem;
- na pomoście nie wychylamy się przez barierkę, nie wieszamy się lub też nie bujamy się na niej, nie biegamy po pomoście, nie popychamy kolegów;
- nie wchodzimy do wody bez pozwolenia;
- zachowujemy bezpieczną odległość od wody (określoną przez opiekuna);
- nie oddalamy się od grupy;
- mamy na nogach odpowiednie obuwie (aby nie doszło do uszkodzenia stopy, np. szkłem);
- nie wchodzimy do przycumowanej łodzi, żaglówki, itp.
- nie pijemy wody ze zbiornika wodnego.

9. Zachowanie uczestnika w miejscu noclegu:

- a) zajmujemy pokojem zgodnie z przydziałem, ustalonym uprzednio przez kierownika wycieczki i opiekunów; przydział nie podlega dyskusji;
- b) korzystamy z wyposażenia pokoju i urządzeń zgodnie z ich przeznaczeniem, np. sanitariaty;
- c) nie wychodzimy na balkon ani na taras;
- d) nie biegamy po schodach;
- e) nie oddalamy się od miejsca zakwaterowania bez pozwolenia opiekuna (nawet na pobliski plac zabaw);
- f) nie wyrzucamy niczego przez okno;
- g) dbamy o to, aby nic nie uległo zniszczeniu i pozostało nienaruszone;
- h) bezwzględnie przestrzegamy wszelkich ustaleń dotyczących miejsca zakwaterowania: przygotowania do snu rozpoczynamy

najpóźniej o godz. 21.00; zachowujemy ciszę nocną w godzinach od 22.00 do 6.00;

- i) zachowujemy się kulturalnie i korzystamy z dostępnych pomieszczeń (świetlica, stołówka) zgodnie z ich przeznaczeniem;
- j) polecenia opiekuna i kierownika wykonujemy bez dyskusji i natychmiast;
- k) jeżeli stołówka znajduje się w oddaleniu, udajemy się na posiłki zwartą grupą razem z opiekunem;
- l) na terenie otaczającym miejsce zakwaterowania, np. plac zabaw, przebywamy tylko w towarzystwie opiekuna grupy, który przed rozpoczęciem zabawy sprawdza stan techniczny wszystkich znajdujących się tam urządzeń; jeśli opiekun pozwoli, można korzystać z tych urządzeń, ale tylko zgodnie z ich przeznaczeniem.